

Fejlesztési terv

A korszerű irodalmi nevelés kreatív hozzáállást kíván a pedagógustól, olyan módszerek, stratégiák keresését, amelyek segítik a gyerekeket, hogy életkori sajátosságaiknak megfelelően képessé váljanak az irodalmi élmény befogadására, de ezáltal személyiségük is fejlődjön. Az élményközpontú műfeldolgozás esetén passzív befogadás helyett folyamatos aktivitásra való ösztönzés zajlik, vagyis olyan feladatok megoldására serkentjük a tanulókat, amelyek a lehető leghatékonyabban juttatják el őket a személyes olvasói élmény megszületéséhez.

Fűzfa Balázs szavaival élve: „irodalomról szólni (ugyanis) nehéz másképpen, mint azzal az élménnyel a középpontban, melyet a mű befogadása nekünk okozott.” (Fűzfa, 2015:243)

A vers az emberi és esztétikai értékek, gondolatok hordozója. Szavakba formált ritmusával, dallamával, képeivel érzéseket, hangulatokat, indulatokat fejez ki és vált ki. A vers célja, hogy megérintse az olvasót a lélekhez szólva, a szívet elérve. Szerintem nagyon fontos, hogy a költészet már a kezdetektől része legyen a gyermek életének.

A kortárs gyermekirodalom gyermekközpontúsága miatt különösen alkalmas az irodalmi szövegek iránti pozitívabb attitűdök kialakítása. A leghatékonyabbnak tűnő módszertani keretek kijelölését követően az is kiemelten fontos, hogy olyan szöveggörpusszal dolgozzunk, ami a tanulók számára – tematikai, nyelvi és világbépi szempontból is – könnyen befogadható és feldolgozható.

A lírai vers középpontjában mindig a költő belső világa a „költői én” áll. A külső világ is csak annyiban fontos, amennyiben ezt a belső tudati világot megvilágítani képes. Ezért a versről beszélve érdemes a gyerekekkel megkerestetni azt a vershelyet, ahol a költői én először jelenik meg egyes szám első személyben. Mivel a költő belső világára a gyermek képes rezonálni, lehetőséget kell adni arra, hogy a gyermek e belső élményekre szabadon asszociálhasson: a saját hangulatait, képeit, élményeit az olvasott vershez hozzáköthesse.

A feldolgozás során a versértelmezés menetében felfigyeltünk az uralkodó hangulatokra, a hangulatváltozásokra, kiemeljük és értelmezzük előbb a központi képet, majd a többi költői képet is.

A fejlesztési tervhez kortás magyar lírát választottam: László Noémi “Feketeleves” és “Bodzabél” versesköteteit, Aranyosi Ervin egy versét, a “Verskóstoló” válogatást, valamint az élménypedagógiai strukturált háttérrel a M. Liddle “ötujjas JELEN- LÉT szerződés”adta, ami segít abban, hogy a csoportban a gyermek a lehető legjobb tapasztalatokat szerezzé, Komplex és

lehetőséget, eszközt, teret biztosít a teljes személyiség fejlődésének, erősíti a gyerekek érzelmi intelligenciáját.

1.ábra: Matthew L. Liddle: Tanítani a taníthatatlant

A szerződés elemei:

Kisujj- biztonság

Az érzelmi biztonság mindenki számára ugyanolyan fontos, mint a fizikai biztonság, ezért olyan körülményeket teremtünk, hogy a csoport minden tagja biztonságban érezze magát.

Ahhoz, hogy a gyermek érezze a biztonságot, bizalmat, fel kell ismerje a félelmeit is, ki kell szűrje azokat a helyzeteket, amik gátolják ebben.

Gyűrűs ujj- elkötelezettség

A kötelességtudat fejlesztése fontos feladatunk. A gyermek meg kell tapasztalja, hogy fontos része a csoportnak, elkötelezi magát, hogy a lehető legjobb tagja legyen. Ugyanakkor felelősséget vállal önmagáért. Olyan kihívások elé áll, ami kizozdítja őt a komfort-zónából, de mégis képes teljesíteni. Felismeri az egyéni és csoportos elköteleződés fogalmát, gyakorlati oldalát.

Középső ujj- tisztelet

Ez a tevékenység abban segíti a gyermeket, hogy felismerje, mennyire fontos elfogadni, tisztelni másokat, s a csoport tagjaként önmagát is. Serkenti őt, hogy részt vegyen a tevékenységben, ossza meg véleményét, elképzelését.

Mutatóujj- felelősség

Az ide tartozó tevékenység ráébreszti a gyereket, hogy tetteiért ő a felelős, és ha saját magáért felel, annak hasznát a csoport látja. Olyan helyzeteket teremtek, amikben jól érzi magát, saját

tapasztalataira alapozva tudatosítja, hogy a munkában felelősséget kell vállalni önmagával szemben és a társaival szemben is.

Hüvelykujj- Légy pozitív!

Az élménypedagógia egyik alapelve a jókedv. Nyitottság, pozitív szemlélet kialakítása a cél. A nyitott gyerek képes arra, hogy új dolgokat próbáljon ki, új lehetőségeket fedezzen fel.

Olyan verseket választottam hozzá, amelyek segítenek feltérképezni sajátélmény révén az 5 ujjas jelenlét szerződést, kombinálva alkotó önfeltáró munkával. A fejlesztésre szánt idő 8 hét.

Fejlesztési programomat a 2019- 2020-as tanév időszakára terveztem márciustól

április végéig. Az élménypedagógiai játékos tevékenységeket a tantervi témakörökhöz is

igazítottam, hogy ezáltal megalapozzam a szókincs fejlesztését, valamint a tanulási

folyamatokat, tanítási órákat színesebbé, vonzóbbá tegyem. A betervezett

élménypedagógiai játékokat nem csak anyanyelv órákon alkalmaztam, hanem a játék és mozgás, matematika és környezetismeret, testnevelés, zene és mozgás stb. tanórákon is.

Az alapötletet, szakamai konzultációt, háttérrel Orbán Imola tréner biztosította, akivel közösen dolgoztuk ki a módszert.

A beavatkozást heti rendszerességgel 2 órás tömbökbe osztottam be. A játékos tevékenységeknél betartottam a fokozatosság elvét, az eredményesség érdekében. Így a tanórákba bekerült új elemek játékok nem zsúfolták tele a tanórákat, nem okozott leterhelést, minden egyes szakasz könnyen kapcsolódott egymáshoz, folyonosságot és egységet biztosítva a fejlesztőprogramon belül.

A ráhangoló játékokat általában egy energetizáló vagy kommunikációs játékkal kiegészítve terveztem. Fontos szerep jutott elsősorban az együttműködésnek, társas kapcsolatok megalapozásának, mert anélkül lehetetlen a kommunikációs képességeket fejleszteni. A célom, hogy az elért eredményeket a tanulók ne csak az iskola ideje alatt alkalmazzák, hanem a mindennapi élet részévé is tegyék. A játékokhoz igyekeztem minél több élménypedagógiában használt eszközt beszerezni, melyek segítségével megvalósíthatóvá tehettem a tevékenységeket: színes labdák, babzsákok, kártyák, képek, fonalak stb.

A tanulók csoportokban, párban és egyénileg, adott esetben frontálisan, tehát változatos munkaformákban dolgoznak.

Főbb tevékenységek, eljárások

A játékhoz meg kell teremtenünk a helyszínt. Ez a térmeghatározás, amelynek során beszélgetést kezdemenyünk arról, hogyan képzeljük el a műben szereplő helyszínt, majd ezt ki is alakítjuk. Ez sokszor a terem átrendezésével jár, díszletet tervezünk, előkészítjük a fontosabb eszközöket.

A világ és önmagunk fölfedezése nem képzelhető el az érzékszervek megfelelő működése nélkül. A különféle ritmusgyakorlatok finomítják a hallást, a vers ritmizálása közelebb visz a vers hangulatának megérezéséhez. A tapintásélmény, az érintés az egyik legfontosabb kapocs az egyén és a külvilág között. A tapasztaltak nyelvi megfogalmazása pedig már együtt járhat emlékek felidézésével, fantáziajátékokkal.

A rajzolás lehetőséget ad a meglévő ismeretek összegyűjtésére, rögzíti a képzeletbeli elemeket, s egyben fejleszti a vizuális kifejezőképességet. A gyerek belső világának egymásra hangolása elsősorban érzelmi, másodsorban kepi úton megy végbe.

A csoportos improvizáció, amelynek során a játékosok egy képzeletbeli csoport tagjaként viselkednek, feloldja a mások előtt való szereplés feszültségét. A játékosok egyszerre létrehozói és értelmezői egy-egy helyzetnek.

Gyakran alkalmazott eljárás az állókép vagy szoborjáték, amikor a résztvevők saját testükből vagy a témához köthető eszközökkel, tárgyakkal hoznak létre egy képet az adott pillanat bemutatására, tisztázására. Meglehetően állóképpel többet képesek kifejezni a gyerekek, mint szavakkal, illetve az állókép kihangosítható, ami a teljesen benne álló tanulókat szólíthatjuk meg.

A gondolatkövetés ad teret a reflexióknak, segítségével lehetővé válik a jelentéstartalmak mélyebb megértése. „Befagyasztjuk”, leállítjuk a cselekményt, vagy állóképek alkalmazása során a résztvevők hangosan kimondják gondolataikat, véleményüket.

Célcsoport: 3. B osztály

Foglalkozásra tervezett idő: 2X50perc

Helyszín, helyigény: osztályterem – az alkalomhoz átrendezve

Kellékigény: kinyomtatott versek, szóképek, hívképek, Hogy vagy?-képek, textilek festékek, pasztelkréta, rajzlap, írópapír, golyóstoll, színes ceruza, ejtőernyő, színes labdák, Dixit- kártya

Technikai igény: laptop, írásvetítő, hangfal

Módszerek a foglalkozás megnyitásához/Alapozás élménypedagógiával és a drámapedagógia módszereivel

A baleseti kockázat szintje: alacsony/közepes/magas

Kompetenciák:

- Irodalom és önismereti út kapcsolódásának felismerése
- Élményszerű kapcsolatteremtés a művel és önmagunkkal
- Értő, alkotó tanulás gyakorlása
- Az irodalom és művészetterápia kapcsolódási pontjainak felismerése és alkalmazása szorongásoldó technikaként. (Olvass, rajzolj írd naplót,alkoss, éneklj, táncolj)
- Irodalmi művek iránti pozitív attitűd kialakítása
- Véleményalkotó készség fejlesztése
- Az általánosból a konkrétba, konkrétból általánosba vezető tapasztalati tanulás módszereinek megismerése és alkalmazása
- Önreflektálás gyakorlása
- Műalkotáshoz, alkotó munkával hozzájárulva tanulni, aktivitásra ösztönzés
- Egyéni kiscsoportos páros tevékenységeken belül aktív részvétel gyakorlása
- Erőforrások felismerése, tudatosítása és alkalmazása különböző élethelyzetekben
- Megküzdési stratégiák kialakítása, problémamegoldó készségek fejlesztése
- Egymás közötti interakcióból tanultak tudatosítása. Egymást meghallgatva is tanulok!

Cél:

- Az ismeretközlés és a kompetenciafejlesztés – szerves összekapcsolása a tanulási folyamatban.
- Teret adni az önismereti útnak a tanulási folyamatokban (Önismereti út összekapcsolása a versről versre- lélektani értelemben vett aktivitásra alapozott gyakorlatok és beszélgetések)
- Segíteni, hogy a passzív befogadást felváltsa, a megismerő, aktív tevékenység által történő tanulás
- A kíváncsiság, a megismerési vágy felébresztése és támogatása
- Segíteni, hogy a diákok gyakorolják az önreflektálást, felismerjék erőforrásaikat.
- Interperszonális és intraperszonális, azaz személyközi és belső „érzelmi” intelligenciára alapozott tevékenységek kezdeményezése, amely a közösség, összetartozás, önmagunk felvállalása témákat is érinti

- Flow élmény teremtése a tanulásban.
- Biztonság

1. hét – László Noémi: Nem tudom,

Nem tudom,

aki a tankönyveimet írja,
engem milyennek képzél el.
Tudatni szeretném vele:
nem vagyok kísérleti nyúl,
bár szervezetem elég sok
megpróbáltatást elvisel.

Képzeld: néha lecsapom
a könyvet-füzetet, és ki a térre, huss.
Kalóz, katona, úrhajós vagyok,
nem akadémikus.

Ráhangolódás: Doboz játék

Képzeld el, hogy egy dobozba vagy bezárva, alig bírsz moccanni. Gondolkodsz, mit tehetnél. Egyedül vagy, csak magadra számíthatsz. Egyszer csak megszületik az ötlet. Tened kell valamit. Rájössz, hogy képes vagy rá. – kihangosítás

Te mit tennél? kiáltok, visítok, kirugom az oldalát.... stb

Beszélgetes Helyzetek amelyek kellemesek, amelyek kellemetlenek, kényelmesek, kényelmetlenek

Jelentésteremtés: A téma feldolgozása

Két csoportra osztom a tanulókat.

- Csoport: Hogy látod, milyen a megszokott, hétköznapi életed? Mi a jó, mit szeretsz benne, és mi az, amit szívesen kihagynál? Miért? Gondold át, írd le pár mondatban!
- Csoport: Képzeld el, hogy egy óceáni hajótörés nyomán partra vetődsz egy lakatlan szigeten. Ülsz a homokos parton, körülötted csak a vizet látod. Képzeld bele magad abba

a helyzetbe! (jobb agyféltekés gyakorlat) Amíg a mentőhajót várod, van idő gondolkodni.

Gondold át, hogyan látod a megszokott életed! Mi a jó, mit szeretsz benne, és mi az, amit szívesen kihagynál? Miért? Írd le pár mondatban!

- Érvelés játék, többirányú gondolkodás
- Jóslás – a cím alapján – Mit jelent ez a két szó: nem tudom –A bizonytalanság érzésének kifejezése
Milyen helyzetben szoktad mondani? Olyankor mit érzel? Mit tehetnél, hogy jól érezd magad?
- A csoportok mondatcsíkokat kapnak különböző szituációkról, a szóvivő elmondja a véleményüket. Düh, félelem, szorongás és a biztonság érzet közötti párhuzam észlelése, érzékelése
- Ismerkedés a szöveggel – a gyerekek megkapják a vers szövegét. Bemutatom a verset, meghallgatom a spontán véleményeket
- Beszélgetés: Mikor tudunk véleményt alkotni?
- Segítő kérdésekkel megbeszéljük a témát: Ki írhatta a verset? Milyen a hangulata az első szakasznak? Hát a másodiknak? Olvasd úgy, ahogy érzed!
- Minden csoport választ egy neki tetsző szót, kifejezést, pantomimmal bemutatja, a többiek kitalálják. Pl: kísérleti nyúl, úrhajós, akadémikus
- Rajzolj egy olyan helyet, ahol félsz, nem érzed biztonságban magad! Most a gyurmából készíts egy olyan csodalényt, aki képes kiszabadulni innen, megszabadul minden félelmétől! Ez a lény te vagy. Ha felismered azokat a helyzeteket, amik gátolnak, tudod kezelni őket.

Reflektálás

A vers olvasása után sorra került a beszélgetésben, hogy kimondhattad a véleményed a befejezetlen mondatokban. Milyen érzés volt?

Melyik játékban érezted, hogy teljesen felszabadult vagy?

Mit viszel magaddal?

2. hét – László Noémi: Szeretnék rajzolni,...

Szeretnék rajzolni,

de nem tudok. Ami a kezem alól kikerül,
csak irkafirka. Időnként meglepőek a színek.
Itt-ott az egész családra ráismerek.

Látom őket, de ha én azt úgy lerajzolnám,
anya megsértődne és felszólítana,
hogyan hordjam el az irkám;

apa kacagna: nézd csak, a kis grafikus,
kritikus, fífikás házi mumus,
és vállon veregetne;

de egyelőre egyikük sem veszi komolyan,
hogyan szeretném rajzolni azt, amit látok,
és nem tudom, hogyan.

László Noémi

Cél:

- Erőforrások felismerése, tudatosítása és alkalmazása különböző élethelyzetekben
- Megküzdési stratégiák kialakítása, problémamegoldó készségek fejlesztése
- önértékelés erősítése

Ráhangelődés: Nagycsoportban:

- A téma ismertetése, motiváló beszélgetés, kommunikációs játékok, amelyek hozzájárulnak az újszerű téma befogadásához

- Közös és egyéni előismeretek feltérképezése, beszélgetés – Hogy vagy? kártyák- Melyik kép sugallja számodra a szabadságot? Miért? Hogy érzed magad, ha szabad vagy? Mi történik benned?

- Történt-e veled, hogy azt érezted, valamit nem tudsz megtenni?

- Kifordított körben visszacsengő vallomások: Minden tanuló a körben ülve kifordítva ül. A kör közepében állva arra kérem a tanulókat, hogy az általa kimondott hangosan megfogalmazott mondatot fejezzék be. Az szóval meg akinek megérintem a vállát.

- csoportalkotás érzelem- kártyákkal

Jelentésteremtés

- Folytasd a megkezdett mondatot! Szeretnék rajzolni, de...
- Vers bemutatása
- Mit tud a kislány? Kik a kritikusai? Kire számíthat a fejlődésében?
- Kettéosztott lista- Mit tudsz?- Mit nem tudsz?
- Oszd meg a csoporttársaiddal, hogy mi az, amire te büszke vagy!
- Válassz ki egy dolgot, amit nem tudsz, de nagyon szeretnél! Próbáljátok megmagyarázni, megvitatni, vajon miért nem sikerül! Mi lenne a megoldás! (ha nem értékelési szempontot veszek, a „nem tudok” mindig lehúz, nem enged tovább.
- Lehetőség felismerése
- Alkotás: Színes és fekete- fehér régi újságlapok A4-es fehér lap- Válassz ki neked tetsző figurákat, majd készíts egy kollázst! – szabad lehetőséget kap, hogy kifejezze önmagát
- Adj címet a művednek!
- Kiállítás szervezése- Sétálj körbe, majd állj meg valamelyik munkánál! Mondd el, miért választottad?

Reflektálás:

Hogy érezted magad? Melyik feladat tetszett? Miért?

Mi történt ma benned?

Kilépőcédula- egy olyan dolog, amit felismertél magadban

3. hét- László Noémi: Méreg

MÉREG

Dühös a torkom, haragszik rám.
Segítene forró tea, ha meginnám.
Segítene a takaró, ha megülnék alatta.
Segítene az orvosság, ha már anya beadta.

Dühös a fejem, szúr, nehéz.
Segítene mászkálás, álom, nevetés.
Segítene a széllel pördülő levél.
Segítene, ha nem érkezne meg a tél.

Dühös a szívem, felesel velem.
Segítene mese, melegség, figyelem.
Segítene, ha babusgatnám egy kicsit.
Amikor nem dühös, mindig segít.

Cél:

- Erőforrások felismerése, tudatosítása és alkalmazása különböző élethelyzetekben
- Megküzdési stratégiák kialakítása, problémamegoldó készségek fejlesztése
önérékelés erősítése
- Érzelmi biztonság erősítése
- Saját erőforrások felismerése
- A kreativitás és a hatékony kommunikáció nyelvi, cselekvési konvenciók határain
belüli érvényesülése

Ráhangolódás:

- Tapsoló játék: Egyedül- együtt
- Bizalomjáték – színek alapján csoportokba alakulnak a gyerekek, az első gyerek a vezető, a többieknek be van kötve a szeme. Különböző akadályokon kell átvezetni a csapatot.
- Játék végén megbeszéljük, ki hogy érezte magát (egy vezető- egy vezetett)
Biztonságban érezted magad? Féltél? Mi segített, hogy megbízz a társadban?

- A kapott színek alkalmazása- Beszéljétek meg, vajon mit fejez ki a színek!
Milyen hangulatot sugall?
- Te milyen szín vagy most? Milyen színed van, ha jól érzed magad?
- Ötlebtörze- Mi jut eszedbe a „méreg” szóról? – ötletek meghallgatása
- Vajon milyen színe van a méregnek?

Jelentésteremtés, a téma kibontása

- Vajon miről szólhat az a vers, aminek a címe: Méreg?
- Ötletek meghallgatása
- Kreatív- produktív versalkotás – A csoportok megkapják a vers szövegét soronként feldarabolva. Az a feladatuk, hogy alkossák meg a verset.
- A versek bemutatása – Mi alapján döntötted el a sorrendiséget?
- Eredeti vers bemutatása, összehasonlítása a gyerekek munkájával. Vélemények megfogalmazása
- Fej- torok – szív- Miért pont ezek a testrészek szerepelnek a versben?
- Mi a jelentősége a „ha” szócskának?
- Hol található a versben a megoldás? Melyik a varázsszó?
- Beszélgetés: Biztonság, bizalom- Félelmek-szorongás érzet, lelkiállapot. Hogyan nyilvánul meg nálatok? Hogyan tudatosítod, hogy most nem vagy jól, dühöngsz?
- Mit szoktál tenni olyankor? Mi tud megnyugtatni?
- Alkotás- Rajzold körül a kezed körvonalát! Készítsd el belőle a te életfádat! Olyan színeket használj, amelyek jellemzőek rád! Majd a kisujjába írd bele a „biztonság” szót! Alkotások kifüggesztése

Reflektálás:

- Hogyan érezted magad a bizalomjátékban?
- Mit tanultál ma magadról?
- Egyedül érezted magad? Miért?

4. hét – Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz

Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz

Hogy mit láttam? Elmondhatom.
De legjobb, ha lerajzolom.
Megláthatod te is velem,
csak nézd, csak nézd a jobb kezem.
Ez itt a ház, ez itt a tó,
ez itt az út, felénk futó,
ez itt akác, ez itt levél,
ez itt a nap, ez itt a dél.
Ez borjú itt, lógó fülű,
hasát veri a nyári fű,
ez itt virág, ezer, ezer,
ez a sötét gyalogszeder,
ez itt a szél, a repülés,
az álmodás, az ébredés,
ez itt gyümölcs, ez itt madár,
ez itt az ég, ez itt a nyár.
Majd télen ezt előveszem,
ha hull a hó, nézegetem.
Nézegetem, ha hull a hó,
ez volt a ház, ez volt a tó.

Cél:

- kötelességtudat fejlesztése
- elkötelezettség fogalmának megértése
- az egyéni és csoportos elköteleződés fogalmának felismerése
- saját célok megfogalmazása és elérése
- egymás iránti bizalom fejlesztése

- változatos, játékos gyakorlatokon keresztül a szövegtartalom és formai sajátosságok élményszerű felfedezése, feldolgozása

Ráhangolódás:

- Küldd valakinek a csoportból a láthatatlan labdát! Indokold döntésedet!
- A terem közepén színes (vagy inkább fehér-fekete????) képek vannak elhelyezve, amik a vers képeit ábrázolják. Válassz egyet magadnak! Miért azt választottad? Mit ébresztett benned?
- Társíts a képed mellé egy szót, ami kifejezi gondolatodat! A mondat így kezdődjön: „Ez itt...”

Jelentésteremtés, a téma kibontása

- A terem egyik végében leteszem a vers első szakaszát (első négy sor) nagy méretben.
- A terem másik végében található az utolsó szakasz. A gyerekek végigsétálnak az ösvényen, elolvassák.
- Teljesíteni akarod ezt a feladatot? Végig akarod csinálni?
- Először a képekkel játszunk, fel kell fedezni az összefüggéseket köztük, 12 sorban el kell helyezni úgy, hogy értelmes legyen a kialakult vers. Figyelnek a rímekre, a szavak számára, hozzátesznek, elvesznek, cserélgetnek.
- Egy utat kell bejárni a két állomás között, keresni az összefüggéseket.
- A vers képei szókartyákon feldarabolva (22 papírcsík). Az a cél, hogy megalkossák az eredeti versformát, de ha azt nem, egy összefüggő változatát. Bizalmon a lapuló feladat, közös alkotás kivitelezése. Meg tudod csinálni!
- A vers megzenésített változatára közös rajzot készítenek csomagolópapírra. Mindenki csak két színt kap, négyes csoportokban dolgoznak egyszerre
- A gyerekek megbeszélik, ki milyen nyári pillanatot visz be, megegyeznek, ki melyik részét dolgozza ki, megállapítják a rajzlap alját. Cél, hogy egységet alkossanak.
- A refrénnél mindenki a saját színével a csoporttársa rajzrészletét kiegészítheti, ad hozzá valamit. Ebben a helyzetben felismerik az egyéni és csoportos elköteleződés fogalmát, gyakorlati oldalát

<https://www.youtube.com/watch?v=6J7dAZAL5Zw>

- Az elkészült rajzot átadják a másik csoportnak, akik verset írnak a rajz alapján. Az elkészült alkotásokat bemutatják, megbeszéljük érzéseiket, véleményüket.

Reflektálás:

- Milyen volt a feladat? Végig akartad csinálni?
- Érezted azt, hogy feladod? Mit éreztél akkor, amikor sikerült a feladat?
- A hétköznapi életben vannak ilyen helyzetek, mikor kihívás előtt állsz, úgy érzed, nem akarsz megcsinálni, feladod?
- Mi kellett ahhoz, hogy mégis tovább menj az úton? Ki vagy mi segített?
- Most vedd elő az életfádat, és a gyűrűsujjadbba írd be a ma tanult fogalom nevét: elkötelezettség

5. hét – Zelk Zoltán: Ez aztán a vásárfia

Milyen szép nagy ez a tó,
megveszem, ha eladó!
Meg a nádast, meg a hegyet,
meg az esőt, meg a szelet,
szélben úszó falevelet,
fecskét, rigót, vadludakat,
megveszem a napsugarat
és a Göncöl-szeikerét,
rúdját s a négy kerekét!

De ha megveszed a tavat,
esőt, szelet, madarakat,
szállni indult falevelet
meg az erdőt, meg a hegyet,
ha talán az egész eget,
ha eladják, ha megveszed,
hová viszed, hová teszed?

Hova tenném máshova,
ahol voltak, csak oda!
A tavat a medrébe,
Göncölt vissza az égre,
hegy csúcsát az ég aljára,
a nádast a tó partjára,
falevelet őszi szélnek,
ahol vannak, csak ott szépek -
És aztán az egészet
ajándékba adnám néktek!

Illusztráció: Szabó Enikő

Cél:

- felismerje, mennyire fontos elfogadni, tisztelni másokat, s a csoport tagjaként önmagát is
- létrehozni és értelmezni egy- egy helyzetet
- erőforrások felismerése
- önreflektálás gyakorlása

Ráhangelődés:

- Nagycsoportos játék: Erről jut eszembe! A gyerekek körben ülnek. Az első gyerek mond egy természetből választott szót. A mellette ülőknek olyan szót kell mondania, szintén a természetből, ami kapcsolatos az előzővel.
- A gyerekek fele szókétyákat kap: tó, eső, hegy, nádas, szél, vadlúd, falevél, Göncölszekér, fecske, szekérrúd, rigó, kerekék, napsugár
- A párujuk segítségével úgy kell sorba álljanak, hogy a szavak valamilyen összefüggés alapján kapcsolódjanak egymáshoz. Magyarázat mondatalkotással.
- Vásár: Rajzold le egy rajzlapra azt a tíz élőlényt, tárgyat, természeti jelenséget, amit nagyon szeretsz! A lapoddal keress egy társat az osztályban! Mutassátok meg egymásnak a rajzotokat! A társad rajzai közül válassz ki egyet, amit szívesen elcsereálnél a sajátoddal! Beszéljétek meg, hogy miért döntöttél így! Elfogadnád a cserét?

Jelentésteremtés, a téma kibontása:

- A szókétyákat kifüggesztem a táblára. Ha tehetnéd, mit vennél meg ezek közül? Miért? Mire használnád, mit tennél vele?
- A vers élményszerű bemutatása
- Témaindító beszélgetés – vajon miért akarja megvenni a gyerek az egész természetet? Mit akar kifejezni? A természet iránti szeretet, tisztelet megélése, az ajándékozás öröme
- Barátságfonal- Mit adnál ezek közül a barátodnak? Miért? Asszociálás
- Még mit vennél magadnak? Miért?
- Mit hová helyez vissza a költő- gyerek? Miért pont ott a helyük? Közös illusztráció készítése a harmadik szakasról. Úgy színezzétek, díszítsétek, hogy valamilyen hangulatot közvetítsen! Meséljétek róla!

- Szituációs játék - Csoportos pillanatkép készítése valamelyik részletről. A többiek ki kell találják, mit fejez ki.
- Szerinted hogyan őrizhetjük meg a természeti szépségeket? Állóképek gondolatkövetéssel. A gyerekek bemutatnak egy mozdulatsort, ami a természetvédelemről szól.
- Folytasd a megkezdett mondatokat: Ha tisztelem a természetet, ... Ha tisztelem önmagamat... Ha tisztelem társaimat...

Reflektálás:

- Mozgásos játék - Halk zene szól. Legyetek falevelek, melyek szállnak a szélben. A zene ritmusára gyorsuljatok, lassuljatok, engedjétek magatokat vinni a széllel! Közben gondolkodjatok a mai eseményeken. Keress egy helyet valahol a természetben, ahova leszállsz, egy olyan helyet, amit nagyon tisztelsz! Mondd el, mit érzel, milyen kép jelent meg először a képzeletedben! Miért érzed jól magad?
- Melyik játékban érezted a legjobban magad? Miért?
- Az életfád középső ujjába írd be a tisztelet szót!
-

6. hét: László Noémi: Eltört a baba...

Eltört a baba

porcelán feje. Tegnap kaptam,
még alig játszottam vele. Aludt
a polcon. Azt sem tudom,
jót álmodott, vagy rosszat.

Puff, leesett.

Most aztán hallgathatom a litániát
naphosszat, hogy nekem semmit sem
lehet venni, mert elrontok mindent.

Az új piros kabát zsebe is leszakadt.
Persze, akkor mindenki csak legyintett,
most meg előszedik: számarfűl, paca,
elveszett sapka, foghíjas xilofon,

lyukas strandlabda – az egész család
ujjal mutat rám végül.

Kit hívjak segítségül?

Cél:

- a felelősségtudat erősítése
- megélt élmények tapasztalatok alapján reflektálni
- saját erőforrások felismerése
- az együttműködés fontosságának erősítése

Ráhangelődés:

- Beszédgyakorlat- A gyerekek körben állnak. Az egyikük elkezd a mondatot: „Nem én voltam!” A mellette álló válaszol neki: „De, te voltál!” Különböző érzelmeket próbáljak kifejezni, érzékeltessek hangerővel, beszéddallammal.
- Kiket véltetek felismerni a gyakorlatban? Ki mondta? Kinek? Miért? Mi lehetett a probléma? Korábbi tapasztalatok feltárása, kimondása, szituációk megbeszélése
- Vajon miért nem mondunk igazat az ilyen helyzetekben? Jó az, ha nem vállalunk felelősséget?

Jelentésteremtés, a téma kibontása:

- Találjatok ki egy olyan szituációt, ahol elhangzott ez a párbeszéd, csoportban fogalmazzatok meg, írjátok le, hogy mit érezhettek a szereplők!
- A vers élményszerű bemutatása, spontán reakciók meghallgatása
- Mit érez a kislány? Honnan tudjuk, hogy nem érzi jól magát? Kire gondol? Féltel valakitől? Miért?
- A korábbi rongálásokat tényleg a szülők szedték elő? Nem. Hanem? Neki jutott eszébe, mert tudja, hogy ő a hibás. Felébredt a lelkiismerete.
- Keressétek ki a versből, mi mindenképp hibáztatja magát!
- Vajon akaratból történtek ezek a dolgok?
- Miért legyintettek a szülők, ha valami megrongálódott? Valójában mi a fontos számukra? „Csak a szív el ne törjön!”
- Mit sugall a vers utolsó sora? Vajon kit hívhat segítségül? Kinek kell megoldania a helyzetet?
- Szituációs játék csoportban Képzeld el, hogy az egyik válladon egy kisangyal ül, ő a lelkiismereted, aki figyelmeztet, ha valami rosszat tennél, és emlékeztet a jóra, amit belül te is tudsz, és amit a felnőttek várnak tőled. A másik válladon kisördög ül, aki rosszra csábít. Hármasával játsszatok el egy szituációt, amelyben egyikőtök önmagát,

a másik a lelkiismeretet, a harmadik pedig a kisördögöt játssza. A negyedik gyerek röviden leírja az átalatok kitálat beszégetést.

- Válassz egy olyan párt az osztályból, akivel nagyon különböztek egymástól. Keressetek egy különbséget, ami esetleg nem tetszik a másinak, beszéljétek meg, hogyan tudnátok elfogadni egymást, megérteni a másikat!
- Fent- lent találkozó vers írása: Nevezd meg a problémát egy szóval! Ezt írd be függőlegesen betűként a középső oszlopba! Írj szavakat, szó szerkezeteket a kulcsszó betűinek felhasználásával minden sorba! Szabály: A kulcsszó első és utolsó betűjéhez írt szó, szó szerkezet, mondat ugyanazt fejezze ki.

	B	
	A	
	B	
	A	

Reflektálás:

- Hogyan érezted magad, miután kimondhattad, hogy érzed magad, amikor megszabadultál a lelkifurdalástól?
- Milyen volt felelősséget vállalni a csoportban? Felelősséget vállalni magadért?
- Melyik helyzetben érezted a legjobban magad?
- Az életfád mutató ujjába írd be a felelőség szót!

7. Hét: Aranyosi Ervin: Szeretek nevetni

Aranyosi Ervin: Szeretek nevetni! (részlet)

Szeretek nevetni, derűsen, vidáman,
ez a legjobb dolog ebben a világban!
Emelkedett kedvel, szép világot látni,
a természet kincsét sorra megcsodálni!
Mást megkacagtatni, legyen jobb a kedvünk,
csak körül kell nézni, s akad min nevetnünk!

**Megtalálni a lét igazi értelmét,
befelé figyelve nem használva elmét.**

**Szeretek szeretni, tiszta szívből adni,
port rúgva az úton, vidáman haladni.**

**Sosem nézni vissza szomorító múlttra,
rátalálni végre egy nemesebb útra!**

**Szeretek nevetni, mosolyt ragyogtatni,
másokat emelve a lelkekre hatni.**

**Jó utat keresni a szép boldogsághoz,
s eljutni a lélek belső igazához!**

Cél:

- Érezd jól magad állapot megélése
- Felismerni a boldogságérzet alkotó erejét
- Nyitottság, pozitív szemlélet kialakítása
- Alkotás örömeinek megélése

Ráhangelődés:

- Ejtőernyős játék- Minden gyerek kezében egy színes kislabda. Mikor vagy boldog? Kérdésre egy pozitív gondolatot dobnak be az ernyőbe. Mi van akkor, ha ennyi boldogság van egy helyen? Hogyan érezheted magad, mikor minden kedved szerint alakul?
- A vers mondatait kétsoronként feldarabolom, és kiosztom a gyerekeknek. Két különböző színre nyomtatom a 2 szakaszt. A kiterített ejtőernyőkre Dixit- kártyákat teszek. Szabad asszociációs gyakorlat- Olvasd el a mondatot, majd keress egy hozzáillő kártyát!

A téma kibontása:

- Mivel 8 részre szabdaltam a versrészletet, hármass csoportok alakulnak ki. Meséld el társaidnak, miért választottad a kártyát. Keressetek egy gyűjtőszót, ami mindháromotok gondolatát kifejezi!

- Most egy-egy önként vállalkozó tanuló minden csoportból kimegy az osztály elé, s a színek alapján két csoportot alkotnak. Egy-egy asztalnál próbálják összerakni a versszakot. Szabály: mindenki csak egy mozdulatot végezhet, s nem szabad beszélni.
- Az asztalnál ülő újabb küldöncöt választanak, aki ellenőrzi a munkát, ő is változtathat a formán. Harmadik körben meg kell születessen a vers eredeti formája, itt már érvelhetnek, hogy egyetértenek-e a döntéssel.
- Ha elkészültek a feladattal, felolvassák a verset, majd ellenőrzik a kivetítőn.
- Beszélgetés a vers kapcsán
- Kreatív írás:
- A közösen választott szóval ötsoros vers írása, felolvasása, kihelyezése a táblára.

Mi? Ki? (1 szó): Boldogság

Milyen? (2 szó): _____

Mit csinál? (3 szó): _____

Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

Más szóval (1 szó): _____

- C- tánc – A gyerekek c betű- formába állnak fel. Elindul a zene, a sor elején lévő egy mozdulatsort mutat be a zene ritmusára addig, míg átér a másik oldalra. A többiek utánozzák. Így folytatódik tovább a játék, míg mindenki sorra nem kerül.

Reflektálás:

- Milyen színnel fejeznéd ki az érzéseidet a tevékenység után?
- Mondj egy szót, ami boldoggá tesz!
- Milyen volt együtt lenni, együtt alkotni? Indokold!
- Mitől volt ez a mai nap a legvidámabb, legmozgalmasabb? Ha a munkához való viszonyod pozitív, minden könnyebben megy, jobban sikerül.
- Vedd le az életfádat, Írd be a hüvelykujjába a „Légy pozitív!” jelmondatot! Díszítsd még, ha gondolod olyan rajzokkal, motívumokkal, amik kifejeznek téged!

- Kettős kör: belső kör kifelé fordul, külső kör befelé. Mutassátok meg egymásnak az alkotásokat, meséljétek róla!
- Ha jó érzed magad, mutass egy „big like”-ot!

8. hét: Nemes Nag Ágnes : A titkos út

NEMES NAGY ÁGNES

A titkos út

Hogyha most elindulok,
 aztán balra fordulok,
egy kis útig, titkos útig
 lábujjhegyen eljutok.

Egyik oldalt házak háta,
 fal a másik oldalon,
és a lombok zöld szakállá
 átömlik a kőfalon.

Nem jár erre senki, senki,
csak talán a Nem-tudom-ki,
az is akkor, hogyha kell,
 kézenfogva Senkivel.

Messze innen utcalárma,
messze dong a kisvasút,

 így bújik a –

 pszt, pszt!

 így lapul a –

 titkos

 út!

Cél:

- felismerni, hogy vannak dolgok, helyzetek, amik gátolják a továbblépést, fejlődést
- együttműködés fejlesztése
- az ellazulás folyamatának megélése

Ráhangelődés:

- Asszociációs gyakorlat- Mi jut eszedbe róla?
- Kézben a legféltettebb kincs- mit tennétek ezzel a kincessel? -mozdulatokkal
- Folytassátok a mondatot ritmizálással, közben tapsoljatok, dobbantsatok, kopogjátok a ritmust! „A ke- zem- ben nagy ti- tok, me- lyet ...pl. féltve megtartok
- Miért titok a te saját titkod? – beszélgetőkör
Fontossági sorrend felállítása: Azért titok a titok, mert...1. nem beszélek róla senkinek, 2. Szégyellem elmondani, 3. Megbántanának, ha megtudnák, 4. Megszűnne a varázslat, ha elmondanám, 5. Becsapnám magam, ha elmondanám. Csak a számokat jegyezd le magadnak a neked tetsző sorrendben!
- Érveléses játék – Titok-e , amiről 2 ember tud?
- Fejezd be a mondatot: Számomre a titok...

Jelentésteremtés:

- Élmények felidézése- Szókarttyákon: sétálóutca, titkos utca, főutca, csendes utca
Milyen utcán sétálnál szívesen, ha...
 - Osztálytársaiddal mennél
 - Szüleiddel mennél
 - Egyedül mennél
 - A legjobb barátoddal mennél
 - Jó a kedved
 - Szomorú vagy valamiért
- Szituációs játék- Titkos utca- Két oszlopot alkotva formázzatok egy titkos utcát, ahol egymás után haladtok át az utca jellegéhez, hangulatához igazodva. A sor végén állók mennek be az utcába, a többiek mozdulatokkal, halk hangokkal improvizálnak valamit. Figyeljetek a testbeszédre, arra, hogy mit hallotok, láttok ott!

- Megzenésített változat meghallgatása-
<https://www.youtube.com/watch?v=SyKFDFTFvm0>
- Mit láttál, hallottál a versben? Volt-e hasonlóság a te utcád s a titkos út közt?
- A versben a fának zöld szakálla van. Az utcában minek lehet szeme, szája, füle, keze, lába? Írjátok meg ezt ti egy versben! – képek az érzékszervekről- csoportalkotás
Szakértői mozaik módszer- megbeszélés, majd a saját csoportjukban összerakják a verset.
- Játék: Érzékszervek megmozgatása- ízek, szagok, illatok, hangok – társítás. Mit tennél a varázscsészédbe a titkos útról? Tárgyilagosá vált helyzeteket mutassanak
- Mi lehet a titkos úton?-Rajz- Relaxáció, megélés folyamata
- Háromszavas versike a mű szavaival(főnév- melléknév+ főnév- melléknév+ főnév+ ige)
Út _____ titkos út _____ titkos úton ballagok.
Ház
Fal
Lombok
Én

Reflektálás:

- Milyen élményt éltél meg? Mi hatott rád ezen a sétán? Utazás volt, kintről befele, versben sétáltunk, befogadtuk. Milyen a te képed, amit magaddal viszel?
- Hogyan hatottak rád az elképzelt dolgok, illatok?
- Vajon mit sugallt a titok szó? Rövid beszélgetés a ránk váró titkokról.
- Súgd bele a féltett titkodat a markodba. Hogy érzed magad?

+ 1 ráadás: Mi akadályoz a célok elérésében?

Horgas Béla: Időfa

Cél:

- Felmérni, hogy az időkorlátok, elvárások, környezetünk befolyásolja életünk
- Együtt könnyebb érzés megélése
- Természetközeli fontossága

Ráhangolódás:

- Mimetizálás- Nemes Nagy Ágnes: A toronyóra és a rossz óra – A verset különböző hangerővel és tempóval mondom, a gyerekek érzékeltek mozgással
- Képek fákról- csoportalkotás
- Milyen fa vagy? Miért jó neked?- vélemények. Jó nekem, mert....(Ablak- módszer)

A vélemények alapján alkossanak egy kompozíciót, ami kifejezi az érzéseiket

Jelentésteremtés: Öreg hársfa bemutatása

- Vajon mi mindent tud ez az öreg fa? –kihangosítás- 1 tanuló csoportonként.
- Találjátok ki egy történetet, ami régen történhetett! Ezelőtt ___ évvel történt. Láttam, hogy....
- Négy tündér lakik a fában. Ha te lennél az egyik, mi lenne a neved? Te milyen vagy tavasszal, nyáron, ősszel, télen? Miért?
- Vers bemutatása
- a. 3. – 4. szakasz rajz csoportban. Használjátok a vers szövegét!
- b. Írj szélszíporkát az időről és a hársfáról!

1. Azt álmodtam, idő voltam. (valaki vagy valami)
2. _____ Hol?
3. _____ Mi történt? (esemény)
4. _____ Hogyan? (hangulat)

- Egy méter hosszú fonaldarabot osztok ki.Dixit kártya segítségével a gyerekek kirakják saját idővonaluk fontosabb állomásait. Lehet boldog, vagy szomorú pillanat, ami nyomot hagyott. Aki szeretné, elmeséli. Milyen volt kimondani? Segített előre lépni vagy hátráltatott? Miért?
- Milyen lehet az időfa? – kirakni tárgyakkból, sálakból , használva a jellemző színeket.
- **Játék** – 1 gyerek az időfa. Az osztály fele a kérdező, másik fele az időfa lakója. A kérdezők sorban bekopognak, érdeklődnek a lakók egyenként válaszolnak.

Reflektálás

- Melyik mozzanat tetszett neked a legjobban? Miért?
- Vajon az idő segít vagy gátol?
- Milyen nyomot hagyott benned a program? Egy gondolat, érzés kihangosítása.
- Írd fel egy papírvélre, majd tedd az időfára! Sétáljuk körbe, s fogalmazz meg, vajon az együttműködés hasonló gondolatokat szült?